

Μεγαλοφυΐα και παραφροσύνη. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην συν-
έγραψεν ὁ ἰταλὸς καθηγητὴς C. Lambroso σύγγραμμα, μεταφρασθὲν καὶ
εἰς τὴν γερμανικὴν, ἐν ᾧ ἐξετάζει τὴν συγγένειαν τῆς μεγαλοφυΐας μετὰ τὴν
παραφροσύνην καὶ ἀναπτύσσει τὴν σχέσιν ἀμφοτέρων πρὸς τὸν νόμον, τὴν
κριτικὴν καὶ τὴν ἱστορίαν. Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἐκπλαγῶσι βλέ-
ποντες τὸ ὕψιστον δῶρον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐν ἀντιπαράθεσιν
πρὸς τὰς μεγαλητέρας ἀποπλανήσεις· καὶ ὅμως δὲν εἶναι τὸ νέον, δυνάμε-
νον νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀναμνησθῶμεν τῶν λόγων τοῦ πολ-
λοῦ Σαικσπέρου: „τοῦ ποιητοῦ ὁ ὀφθαλμὸς, περιστρεφόμενος ἐν ὥραίᾳ
παραφροσύνῃ“. Ὁ πατὴρ τῶν φιλοσόφων Ἀριστοτέλης κατενόησεν, ὅτι
πολλοὶ ἄνθρωποι συνεπείᾳ ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν κεφαλὴν ῥοῆς τοῦ αἵματος
γίνονται ποιηταί, προφῆται καὶ σίβυλλαι, ὅπως Μάρκος ὁ Συρακόσιος, ὅστις
ἐν στιγμαῖς παραφροσύνης ἔκαμνεν ὥραϊους στίχους, ἐνῶ ἐν τῇ κανονικῇ
καταστάσει τοῦ πνεύματός του ἔσπευτε παντελῶς τοῦ ποιητικοῦ δώρου.
Ὁ Πλάτων θεωρεῖ τὸ ἐν καθαρᾷ παιδικῇ ψυχῇ ἐξαφθὲν πῦρ τοῦ ἐξυμνεῖν
τὰς πράξεις τῶν ἡρώων ἐν ὥραίᾳ ποιήσει, ὡς εἶδος τι πνευματικῆς δια-
τατάξεως· ὁ Πασκάλ ἀπεφάνητο ὅτι ὁ ὕψιστος βαθμὸς τῆς μεγαλοφυΐας
πλησιάζει ἐγγύτατα τὴν παραφροσύνην. Πράγματι δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν πνευ-
ματωδεστάτων ἀνδρῶν παρεδόθησαν εἰς παραλογισμοὺς καὶ ὑπέπεσαν ἐπὶ
μακρὸν χρόνον εἰς τὴν παραφροσύνην.

Νεώτεροι σοφοὶ ἐπειράθησαν νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι
μία κατάστασις τῶν νευρῶν ὁμοιοτάτη μετὰ τὴν τῶν παραφροσύνων. Πολλοὶ
εὐφυεῖς ἄνθρωποι οἵτινες διὰ συνεχῶν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ των παρατηρήσεων
προσεπάδουν νὰ διερευνήσωσι καὶ ἐξηγήσωσι τὰ φαινόμενα τοῦ πνευμα-
τικοῦ αὐτῶν βίου, περιέγραψαν τὸν ποιητικὸν ἐνθουσιασμόν ὡς ἐλαφρόν
τινα πυρετόν, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ αὐτομάτως καὶ ταχέως ἀπορρέουσιν αἱ ἰδέαι,
ὡς οἱ σπινθῆρες ἐκπέμπονται ἀπὸ καίοντος δαυλοῦ, σειομένου.

Πολυαριθμότατοι καὶ ποικιλιώτατοι εἶναι αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν μεγαλο-
φυῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργικῆς αὐτῶν ἐνεργείας. Πολλοὶ
ἐστιχοῦργησαν, ἐποίησαν, συνέλαβον σχέδια ποιημάτων ἐν δνειρῷ. „Πᾶσαι
αἱ πράξεις τῆς μεγαλοφυΐας“ λέγει ὁ Βολταίρος „εἶναι ἔργα τοῦ ἐνστίκτου“. Ὁ
Corneille ἔγραψε τὴν σκηνὴν τῶν Ὀρατίων „ὅπως τὸ πτηνὸν κατα-
σκεύαζεν τὴν φωνὴν του“. Ὁ Τάσος ὠμοίαζε πρὸς μαινόμενον, ὁσάκις
ἔκαμνε ποιήματα. Ὁ Μίλτον ἔκρυπτε τὴν κεφαλὴν του ὑπὸ τὰ προσκε-
φάλαια τοῦ ἀνακλιντροῦ· ὁ Βοσσουέτος εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ ἀποσύρεται
εἰς ψυχρὸν δωμάτιον, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε περιτυλίξει τὴν κεφαλὴν
του μετὰ θερμὰ παννία. Ὁ Ροσσίνι συνέθετεν ἐν τῇ κλίνῃ, ὁ Ρουσσώ
ἐτακτοποιεῖ τὰς ἰδέας του περιπατῶν ἀσκεπὴς ὑπὸ τὸν καυστικὸν τῆς με-
σημβρίας ἥλιον.

Τὰ πάνθη πάντων τῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν εἶναι σφοδρά, ἡ δὲ εὐ-
αισθησία τῶν ἀνυψωμένη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε εὐρίσκεται ἐν νοσηρᾷ
καταστάσει· τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔδαφος, ἐφ' οὗ φύεται καὶ αὐξάνει ἡ παρα-
φροσύνη. Μεγαλοφυεῖς ἐπιστήμονες εἶνε πολλὰκις μονομερεῖς· ἡσυχόησαν
καθ' ἑαυτῶν τὸν βίον μετὰ ἓνα μόνον περιορισμένον κλάδον τῆς ἐν γένει
ἐπιστήμης. Ἡ μονομέρεια αὕτη ὁμοιάζει πρὸς τὴν „μονομανίαν“ τῶν
παραφροσύνων, οἵτινες κατέχονται καθόλου ὑπὸ μιᾶς μονίμου ἰδέας (idée fixe).
Ἐνεκα τούτου εἶναι ἐπ' ἰσῆς δύσκολον, παράφρονες καὶ μεγαλοφυεῖς ἄνδρας
νὰ μεταπέσει τις, ἀφοῦ ἀπαξ συλλάβωσι μίαν ὠρισμένην ἰδέαν ἢ ἀπόφασιν.

Παράδοξον ἐπίσης ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἀληθὲς εἶναι ὅτι πολλοὶ παρά-
φρονες ἔχουσι στενὴν συγγένειαν μετὰ μεγαλοφυεῖς ἄνδρας καὶ ἀντιστρόφως
πολλοὶ τούτων ἐγέννησαν υἱούς, πάσχοντας ἀπὸ ἐπιληψίας, ἡλιδιότητος καὶ
παραφροσύνης. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Richelieu εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ῥάχιν
αὐτῆς ἦτο ἐκ κρυστάλλου, καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Hegel ἐπίστευεν ὅτι εἶχε
μεταβληθῇ εἰς ταχυδρομικὸν φάκελλον. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Niccolini ἐπί-
στευεν ὅτι ἔνεκα τῶν αἰρετικῶν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς θρησκευτικῶν δοξασιῶν
ἔμελλε νὰ ἀπολέσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τῆς καὶ ἀπεπειράθη πολλὰκις
νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Lamb ἐφόνευσεν ἐν στιγμῇ παραφρο-
σύνης τὴν ἑαυτῆς μητέρα· μήτηρ Καρόλου τοῦ πέμπτου ἦτο Ἰωάννα ἡ
Παράφρων. Ὁ πατὴρ τοῦ Beethoven ἦτο παραδεδομένος εἰς τὴν μέθην·
ἡ μήτηρ τοῦ Βύρωνος ἦτο ἡλιθία· ὁ δὲ πατὴρ του διῆγε βίον ἄσωτον καὶ
ἦτο αὐθάδους καὶ ἀνασχύντου χαρακτῆρος· ὁ Βύρων μάλιστα ἔλεγε περὶ
ἑαυτοῦ: „ἀνὴρ ὑπάρχει περίστασις καθ' ἣν ἐκκεντρικὸς χαρακτὴρ δύναται νὰ
δικαιολογηθῇ, ἡ περίστασις αὕτη παρουσιάζεται μόνον εἰς ἐμέ, ὅστις κα-
τάγομαι ἀπὸ οἰκογένειαν, τῆς ὁποίας ὁ χαρακτὴρ ἡδύνατο νὰ με κατα-
στήσῃ ἱκανὸν πρὸς πᾶν ἄλλο ἢ πρὸς ψυχικὴν ἁρμονίαν καὶ οἰκογενειακὴν
εἰρήνην. Ὁ πατὴρ τοῦ Schopenhauer ἦτο ἀνὴρ λίαν ἰδιότροπος καὶ ἐτε-
λεῖσεν τὴν ζωὴν του δι' αὐτοκτονίας· ἡ θεὰ δὲ καὶ ὁ πάππος τοῦ φιλο-
σόφου ἦσαν παράφρονες. Τὰ τέκνα τοῦ Mercadante, τοῦ Donizzetti,
τοῦ Volta, τοῦ Manzoni ἀπέδανον παράφρονα, ὡσαύτως δὲ ὁ πατὴρ καὶ
ὁ ἀδελφὸς τοῦ Villemain καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Καντίου.

Μέγας εἶναι ἐν τῇ συγγράμματι τοῦ Lambroso ὁ κατάλογος τῶν με-
γαλοφυῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔπασχον ἐκ διατατάξεως τοῦ ἐγκεφάλου. Με-
ταξὺ αὐτῶν θὰ εὕρῃ βεβαίως ὁ ἀγνωστὴς πολλούς, τῶν ὁποίων αἱ βιο-
γραφίαι, ὅπως ἔχουσιν ἐν τοῖς ἐγκυκλοπαιδικαῖς λεξικοῖς, οὐδὲν περιέχουσι
περὶ πνευματικῆς αὐτῶν διατατάξεως. Ἐν τούτοις ἡ ἀκριβὴς σπουδὴ τοῦ
βίου αὐτῶν δεικνύει, ὅτι εἰς ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα εὐρίσκοντο ὑπὸ
τὸ κράτος τῆς παραφροσύνης καὶ ἔτι πολλὰ παρόδοξοι αὐτῶν πράξεις οὐ-
δεμίαν ἄλλην ἐξηγήσιν ἐπιδέχονται, ἢ ὅτι ἔλαβον ἀφορμὴν ἐκ πνευματικῶν
διατατάξεων. Ὁ δὲ λόγος νὰ ἴδῃ παραδείγματα μετὰ περισσοτέρας λεπτομε-
ρείας περὶ τοῦ θέματος τούτου δύναται νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἀξιόλογον σύγ-
γραμμα τοῦ Lambroso.

Ἡ ἐν Βιέννῃ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἐκδήσις. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς
40. ἐπετηρίδος τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ
αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ τοῦ Α'. ἡγευμένη τῇ πρώτῃ μαρτίᾳ ἐν
Βιέννῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς καὶ βασιλικῆς Ὑψη-
λότητος τοῦ ἀρχιδουκῆ Καρόλου Λουδοβίκου ἡ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἐκ-
δήσις, ἥτις θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς 31. Μαΐου 1888. Ἐν αὐτῇ εἶναι ἐκ-
τεθειμένα τὰ ἀρίστα ἔργα τῶν διασημοτέρων τῆς Εὐρώπης καλλιτεχνῶν.
Ἐπίσημος κλήρωσις τῶν ἐν τῇ ἐκδήσει καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων γίνεται
τὴν 12. Ἰουνίου 1888. Ἐφιστῶμεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέ-
ρων φιλομούσων συνδρομητῶν εἰς τὴν ἐκτακτὸν ταύτην εὐκαιρίαν. Ἐκα-
στον λαχεῖον τιμᾶται 1 φραγκ. καὶ 25 λεπτά, τὸ δὲ μεγαλειότερον κέρδος
εἶναι ἀξίας 40,000 φράγκων. Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀγοράσωσι λαχεῖα ἀπευ-
θυνθήτωσαν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ „Moniteur de la Chance univer-
selle“ à Vienne.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

— Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης Ἀριθμ. 8. Ὑγιεινὴ τῆς ψυχῆς ὑπὸ βα-
ρόνου Φεουχτερσλέβεν ὑφυπουργοῦ τῆς παιδείας ἐν Αὐστρίᾳ κατὰ μετά-
φρασιν. Ἐν Ἀθῆναις 1888. Τιμᾶται ἀντὶ λεπτ. 60.

— Βιβλιοθήκη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκδομένη κατὰ μῆνα ὑπὸ
Ξενοφῶντος Δ. Ζύγουρα, καθηγητοῦ. Τόμος Δ'. Ἀπριλίου 1888. Ὑγιεινὴ
τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐκδίδεται κατὰ μῆνα τιμώμενον ἐν Ἀθῆ-
ναις λεπτ. 20 ἀλλαχοῦ 25. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ διὰ τὰς Ἀθῆνας δρ. 2, διὰ
τὰς ἐπαρχίας δρ. 2,50, διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 2,50. Πέμπεται ἐλευθερον
ταχυδρομικῶν. Αἰτήσεις διευθυνθήτωσαν τῷ κ. Ξ. Ζύγουρα εἰς Ἀθῆνας.

— Ὁ Κοντισὸν Μεχεμὲτ ἡ τὸ 1821 ἐν Κύπρῳ, δρᾶμα ἱστορικὸν

εἰς πράξεις πέντε ὑπὸ Θεοδοίου Φ. Κωνσταντινίδου, διευθυντοῦ ἰδιοσυ-
νητῆρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλληνικοῦ λυκείου. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1888. Ὁ
ποιητὴς προέθετο νὰ ἐξάρῃ τὰς δυάς, ἀς ὑπέστησαν οἱ κύπριοι κατὰ τὸν
ἱερὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 καὶ ἀντεπεξέβη κατὰ τῆς τοσοῦτον ἀδικησάσης
αὐτοῦς ἱστορικῆς πλάνης. Συλλέξας ὅσας ἡδύνατο ἱστορικὰς σημειώσεις
παρὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἄλλων πρεσβυτέρων ἀνδρῶν τῆς Κύπρου, διε-
μόρφωσεν αὐτὰς εἰς δρᾶμα, μηδεμίαν φαντασιωδῆ σκηνὴν προσθεὶς χάριν
δραματικῆς οἰκονομίας. Τὸ δρᾶμα παρεστάθη ὑπὸ τοῦ διδασκ. τοῦ κ. Ἀλε-
ξιάδου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἔσχε λαμπρὰν ἐπιτυχίαν, καὶ παρὰ τοῦ τύπου
δὲ ἔτυχεν ἐξαιρετοῦ ἐπιδοκιμασίας.